

SOUČASNÝ SORTIMENT VÝZNAMNÝCH ODRŮD BRAMBORU PRO ZAHRÁDKÁŘE

Základním předpokladem úspěšného pěstování brambor u každého zahrádkáře je především použití kvalitní sadby vybrané odrůdy, pak její příprava, včasná výsadba a ochrana proti plísni bramboru a mandelince bramborové.

Kvalita použité sadby (výkonnost, vitalita, zdravotní stav) rozhodujícím způsobem ovlivňuje nejen výši sklizně, ale zároveň i její kvalitu. Nadměrná „šetnost“ při nákupu sadby se vesměs nevyplácí a proto je nutné k výsadbě používat nejlépe certifikovanou sadbu tj. sadbu uznanou při polních přehlídkách a posklizňových zkouškách. Certifikovaná sadba zaručuje odpovídající zdravotní stav deklarované odrůdy a při dodržení základních pěstitelských opatření je zárukou sklizně, která bude odpovídat představám zahrádkáře.

V ČR mohou být pěstovány nejen zde registrované odrůdy (145 odrůd z toho 53 českých), ale zároveň i odrůdy uvedené v Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin (téměř 1 500 odrůd).

Před nákupem sadby konzumních odrůd je užitečné zvážit požadovanou délku vegetační doby zvolené odrůdy a případně využití zkušenosti, či informace o konkrétních odrůdách pro jejich výběr. Velmi výhodný je nákup sadby u osvědčených dodavatelů. Délka vegetační doby zvolené odrůdy (velmi raná, raná, poloraná, polopozdní) rozhoduje o termínu sklizně a tím i o období, ve kterém budeme mít hlízy k dispozici. Velmi rané odrůdy jsou určeny především pro nejranější sklizeň (květen, červen), odrůdy s delší vegetační dobou pak pro letní a podzimní spotřebu a především polorané (polopozdní) odrůdy pro uskladnění, tj. spotřebu v zimním a jarním období. Odrůdy pro speciální využití slouží k přípravě salátů (Keřkovské rohlíčky), případně pro zvýšení pestrosti připravovaných příloh z bramboru (Valfi).

Shrneme-li, pak při koupi sadbových brambor:

- dáváme přednost certifikované sadbě,
- odrůdu vybíráme s ohledem na varný typ (tab. 1), délku vegetační doby (tab. 2 a 3), případně pro speciální využití (tab. 4) a ostatní vlastnosti, především odolnosti k plísni bramboru, aktinobakteriální obecné strupovitosti apod. (tab. 5)
- nakupujeme pouze nezbytně potřebné množství sadby (šetřena množství, nešetřena kvality),
- vyžadujeme, aby i malé balení sadby bylo řádně označeno (odrůda, množitel'ský stupeň, dodavatel, číslo partie, hmotnost).

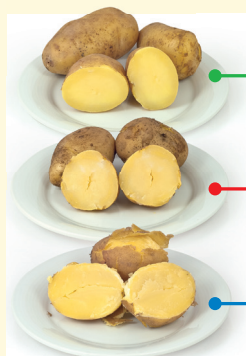
V průběhu několika let došlo k výraznému rozšíření nabídky o odrůdy s novými vlastnostmi. Pokrok nastal zejména v konzumní kvalitě odrůd, kde jsou nyní k dispozici odrůdy všech varných typů.

Sortiment odrůd se postupně mění. O některé není zájem, nové se prosazují, osvědčené tvoří rozhodující nabídku a v jejich případě jsou změny relativně malé. Přehled uvedený v tab. 2 a 3 ukazuje odrůdy určené pro konzumní účely, z kterých si jistě každý zahrádkář vybere a kterým v ČR patří významnější místo. U velmi raných to jsou odrůdy, které byly v r. 2013 pěstovány na více než 3 % ploch množení této skupiny odrůd. U ostatních pak odrůdy s plochou množení nad 1 % z celkové množitel'ské plochy u raných, poloraných, polopozdních, případně pozdních odrůd.

Uvedené odrůdy mají vesměs různě odstíněnou žlutou až červenou dužninu, žlutou, případně červenou slupkou. Barva dužniny a slupky kvalitu hlíz neovlivňuje, na ní má rozhodující podíl zvolený varný typ a pěstitelská péče ovlivňující především mechanické poškození hlíz, jejich napadení chorobami a nevhodné skladování (vysoké teploty, světlo). Kvalitní sadba výkonné odrůdy je hlavním předpokladem pro pěstitelský úspěch, ale sama o sobě jej nezaručí. Aby nemalé prostředky vynaložené na nákup sadby přinesly očekávané výsledky, musí se zahrádkář této plodně věnovat po celou vegetační dobu.

Tab. 1: Charakteristika varných typů

Charakteristika	Varný typ				
	A	AB	B	BC	C
Konzistence	velmi pevná	pevná	středně pevná	kyprá	kyprá
Struktura	jemná až středně hrubá				jemná až hrubá
Moučnatost	velmi slabá	slabá	střední	silná	
Vlhkost	střední	slabá až střední			
Nedostatky v chuti	nepatrné až střední				
Tmavnutí po uvaření	velmi slabé až středně silné				
Stabilita kvality	střední až velmi vysoká				

A, AB (BA) Charakterizuje odrůdy s velmi pevnou a pevnou dužninou, nerozváivou, velmi slabě moučnatou, lojovitou, tj. odrůdy vhodné pro přípravu salátů a jako příloha.

B, BC Patří sem odrůdy se středně pevnou až kyprou dužninou, slabě až středně moučnaté, vhodné jako příloha, do polévek a pro přípravu těst a kaší.

C (CB) Odrůdy s kyprou, silně moučnatou dužninou, vhodné pro přípravu těst a kaší.

Tab. 2: Velmi rané odrůdy bramboru

Odrůda	Země původu	Tvar hlíz	Varný typ	Odolnost k plísni bramboru		Odolnost k obecné strupovitosti
				na natí	na hlízách	
Impala	NL	oválný až dlouze oválný	B*	3	5	5
Carrera	NL	oválný	AB	5	7	6
Riviera	NL	kulovito oválný	AB	4	5	5
Rosara	D	oválný	BA*	4	6	8
Anuschka	D	oválný až kulovitý	AB	4	6	6
Monika	CZ	dlouze oválný	B*	5	7	8
Colette	D	oválný	BA*	6	6	8
Magda	CZ	krátce oválný	B*	5	8	7
Agáta	NL	oválný	A	5	6	5
Adora	NL	oválný	B-BC*	4	7	8
Finka	D	oválný	AB*	6	7	8

Pozn.: *varný typ byl stanoven při registraci odrůdy v ČR

Tab. 3: Ostatní konzumní odrůdy bramboru

Odrůda	Země původu	Vegetační doba	Tvar hlíz	Varný typ	Odolnost k plísni bramboru		Odolnost k obecné strupovitosti
					na natí	na hlízách	
Adéla	CZ	raná	krátce oválný	B*	7	8	8
Marabel	D	raná	oválný	BA-B*	4	8	8
Dali	NL	raná	oválný	BA*	6	6	8
Princess	D	velmi raná až raná	oválný	AB	7	7	8
Red Anna	CZ	poloraná	krátce oválný	B*	6	8	7
Laura	D	poloraná	dlouze oválný	B-BC*	5	8	7
Belana	D	raná	oválný	AB*	4	8	8
Gala	D	raná	krátce oválný	B	5	7	6
Agria	NL	poloraná	oválný	B*	5	7	4
Krone	D	raná až poloraná	oválný	B	5	**	**
Mariska	NL	poloraná	oválný	BA	3	4	3
Daisy	FR	raná až poloraná	oválný	B	4	5	5
Concordia	D	poloraná	oválný	B	4	7	6
Ditta	A	poloraná	dlouze oválný	AB*	6	8	7
Elfe	D	raná	oválný	B	6	7	6
Martina	A	raná až poloraná	oválný	BA	5	6	6
Musica	NL	velmi raná až raná	oválný	BA	4	**	6

Pozn.: * varný typ byl stanoven při registraci odrůdy v ČR

** údaj není k dispozici

Tab. 4: Odrůdy pro speciální využití

Odrůda	Země původu	Vegetační doba	Tvar hlíz	Varný typ	Barva slupky	Barva dužniny	Užití
Keřkovské rohlíčky	CZ	poloraná	dlouhý rohlíčkovitý	BA-B	žlutá	světle žlutá	konzum, určená především k výrobě tradičních vánočních salátů
Valfi	CZ	poloraná až polopozdní	oválný		modrá	modrostrakatá	speciální využití k výrobě tradičních vánočních salátů, na barevné kaše a výrobky

Tab. 5: Hodnocení odolnosti odrůd bramboru s ohledem na rizika při jejich pěstování (upraveno dle Čermáka, 2013)

Bonitační stupeň	Slovní hodnocení
9-8	Odrůdy jsou odolné, choroba je nenapadá, nebo jen minimálně, ke ztrátám na výnose ani ke snížení kvality nedochází
7-6	Odrůdy jsou středně odolné, choroba se na nich může projevit a zapříčinit menší ztráty
5-4	Odrůdy jsou méně odolné, choroba může vyvolat výrazné ztráty, výskyt choroby na těchto odrůdách musí být sledován, potřeba ošetření fungicidy proti plísni bramboru
3-1	Odrůdy jsou náchylné, obvyklou nutností při jejich pěstování je včasná a opakovaná ošetření fungicidy. Na lokalitách s častým výskytem obecné strupovitosti by měly být zváženy důvody pro jejich pěstování